

3. Delovni list

AKORDI DVOJNIH FUNKCIJ

Akordi določene lestvice se v praksi pogosto pojavijo **tonikalizirani**. Gre za kratek pobeg, **izmik** iz območja izhodiščne tonalitete s kratko utrditvijo – **tonikalizacijo** enega od ostalih lestvičnih akordov kot začasne T. Najjasneje zazveni akord kot začasna – »stranska« T, če pred njim stoji njegova D ali vii°. V splošnem lahko učinek tonikalizacije enega od lestvičnih dosežemo tudi s katerim od drugih akordov iz njihovih tonalitet, ki jasno izražajo S ali D funkcijo in jih hkrati ni moč najti v izhodiščni tonaliteti. Največkrat gre torej zgolj za zvezo dveh akordov v tonaliteti enega izmed akordov, ki jih srečamo na lestvičnih stopnjah izhodiščne tonalitete. V poštev pridejo seveda samo durovi in molovi akordi, saj le ti lahko predstavljajo tudi T določene tonalitete – T pač nikoli ni zmanjšan ali zvečan akord. **Tonikalizaciji** oziroma **izmiku** sledi takojšen povratak v izhodiščno tonaliteto.

Akordi dvojnih funkcij prinašajo tudi **kromatične spremembe** – **alteracije** lestvičnih tonov. Gre za t.i. **labilne alteracije**, saj (v nasprotju s **stabilnimi alteracijami**) nastopajo v zvezah, ki oslabijo oziroma za čas svojega razveza zanikajo izhodiščno T. Akorde dvojnih funkcij (oziroma akorde stranskih vej), torej stranske D, vii°, pa tudi S (mnogo redkeje celo ii° ali III+) lahko dosežemo:

- s **kromatično zvezo** (zveza akordov, ki imata vsaj dve skupni stopnji – vsaj ena od njiju obleži, vsaj ena pa se giblje s kromatičnim postopom v **istem glasu**. Da imata akorda lahko vsaj dve skupni stopnji, morata biti sorodna bodisi terčno sorodna bodisi kvartno-kvintno sorodna (v tem primeru mora biti eden od njiju čeverozvok) bodisi zveza dveh akordov iste stopnje, pri čemer pride do kromatične spremembe vsaj enega od tonov). Če je akord dvojne funkcije dosežen s kromatično zvezo, gre za t.i. **očitno kromatiko**;
- z **diatonično zvezo** – s t.i. **zakrito kromatiko**
- s **prečjem** – gre spet za kromatično zvezo dveh akordov, pri kateri pa do kromatičnega postopa ne pride v istem glasu, pač pa se v prvem akordu lestvični in v drugem alterirani ton (ali obratno) pojavita v različnih glasovih. Prečje je v tem kontekstu možno, če ne nastopi v zunanjih glasovih in če je z njim dosežen akord stranske veje četerozvok.

Akordi stranskih D in vii° najpogosteje nastopajo kot četerozvoki, redkeje tudi kot trozvoki ali peterozvoki. Četerozvok vii° nastopa najpogosteje tudi v durovih stranskih vejah kot zmanjšani četerozvok (z zmanjšano in ne malo septimo). Ostali akordi stranskih vej – torej zlasti stranske S (S/ii in S/S) nastopajo predvsem kot trozvoki. Pri kromatični zvezi lahko pride tudi do t.i. kromatičnih paralel – doseganja čiste kvinte oz. čiste oktave z istosmernim gibanjem dveh glasov, pri čemer v enem od njiju pride do kromatičnega postopa. Posebej neugodno zazvenijo v zunanjih glasovih, zato se jim v tem primeru velja izogniti.

Zgledi:

~ analizirajte, vpišite funkcijske in generalbasne označbe

12. L. van Beethoven: Godalni kvartet Op. 135, št. 3.

Lento assai, cantante e tranquillo

5

10

13. J. S. Bach: Mali preludij BWV 939

14. W. A. Mozart: *Rekviem K.626, Kyrie*

(Allegro) Adagio.

15. W. A. Mozart: *Figarova svatba K. 492, 1.dejanje*

Count

ed al - zan - do, pian, pia - ni - no, il tap - pe - to al

p

6 8 4 3 → VI

4 → (IV)

6 4 3 → (II)

ta - vo - li - no, ve - do il pag - gio.

16. L. van Beethoven: *Simfonija št. 1, Op. 21, 1. st.*

Adagio molto

fp *cresc.*

v7 v7

17. R. Schumann: *Papillons*, Op. 2, št. 12

70 *ma p* 75

p

80 *pp* *ritard.*

18. F. Schubert: *Simfonija št. 5 v B-duru*, 2. st.

Andante con moto

VI. I *p*

VI. II *p*

Vla. *p*

Vc. D.B. *p*

19. W. A. Mozart: *Violinska sonata K. 481*, 2. st.

20 *cresc.*

sf *p* *sf* *p*

sf *p* *sf* *p*

20. F. Schubert: “An die Musik”, Op. 88, št. 4

Du hol - de Kunst, in - wie viel grau - en - Stun - den,
Oft hat ein Seuf - zer, - dei - ner Harf - ent - flo - ssen,

pp

D: I 6 vi vii^o7/V I₄ V⁷ I

wo mich des Le - bens wil - der Kreis - um - strickt,
ein sü - sser hei - li - ger Ac - cord - von - dir,

21. W. A. Mozart: Klavirska sonata K. 545, 2. st.

68 70

I IV⁶ V³⁶ I vii⁴₃ vii^o7/V
of IV

22. J. S. Bach: "Warum betrübst du dich, mein Herz"

Musical score for J.S. Bach's "Warum betrübst du dich, mein Herz". The score is in G major, 3/4 time, and consists of two staves. The melody is in the right hand, and the bass line is in the left hand. The piece is in a simple, homophonic style.

23. L. van Beethoven: Klavirska sonata Op. 13, 2. st.

Musical score for L. van Beethoven's Klavirska sonata Op. 13, 2. st. The score is in B-flat major, 2/4 time, and consists of two systems of two staves each. The tempo is marked "Adagio cantabile". The first system shows the beginning of the piece with a piano (*p*) dynamic. The second system continues the piece, featuring a triplet in the right hand and a triplet in the left hand.

24. W.A. Mozart: Klavirska sonata K.333, 1. st.

Musical score for W.A. Mozart's Klavirska sonata K.333, 1. st. The score is in C major, 2/4 time, and consists of two systems of two staves each. The first system starts at measure 43 and ends at measure 45. The second system starts at measure 45 and ends at measure 50. The piece is in a simple, homophonic style.

F:

Musical score for W.A. Mozart's Klavirska sonata K.333, 1. st. The score is in C major, 2/4 time, and consists of two systems of two staves each. The first system starts at measure 43 and ends at measure 45. The second system starts at measure 45 and ends at measure 50. The piece is in a simple, homophonic style.

Vaje:

~ harmonizirajte

71.

b7 7 - 6 6 7 5 4 6 b7 6 6 7 5 6

8 /generalbasne oznacbe vpišite sami/

72.

Andante *mp* *mf* *mp*

A: *f* *p*

5 6 6 #4 / 5 2 6 #6 6 #

fis:

mf *p* *mf* *p*

6 #7 #6 6 / #7 6 5 6 / 4 # 4 / 3, 6 6 5 / 4 #, 8 7 6 4 / # - 4 2, A:

mp *mf*

f Adagio